

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Manuscrisele nu se inapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiilor:
Pe un an . . . . . 160 Lei		Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei.
Pe jumătate de an . . . . . 80 „		
Pe un pătrar de an . . . . . 40 „		
Un număr . . . . . 3 Lei.		
Pentru străinătate pe un an . . . . . 260 Lei.		

PARTEA OFICIALĂ.

„Ție Doamne”, Dieceza Arad.

Nr. 5026 Sc. 1929.

NOTE OFICIALE.

În editura Tipografiei eparhiale „Cartea Românească” din Chișinău a apărut de curând lucrarea intitulată „Viețile sfinților în limba Moldoveniască” întocmită după lucrarea cu acelaș titlu a Sfântului Dimitrie al Rostovului.

Lucrarea cuprinde viețile sfinților așezați în calendar dela 1—15 Mai și este începutul unei serii de lucrări asupra vieții tuturor sfinților.

Prețul unui exemplar este Lei 200.

Preoții și toți aceia cari doresc să aibe această lucrare, să încunoștințeze Consiliul nostru eparhial până la sfârșitul lunii Noemvrie a. c. spre a comanda deodată toate exemplarele de lipsă.

Caransebeș, în 19 Octomvrie 1929.

Episcopul diecezan:
Dr. Iosif Tr. Badescu.

Nr. 4958 Sc. 1929.

Oficiile parohiale cari restează încă cu plata abonamentului la revista „Sfântului Sinod” Biserica ortodoxă română sunt provocate să-și achite neîntârziat direct la administrația revistei în București plata abonamentului pe anii 1928 și 1929, respective pe timpul cât nu l-au plătit.

Caransebeș, în 13 Octomvrie 1929.

Episcopul diecezan:
Dr. Iosif Tr. Badescu.

„Ale Tale dintru ale Tale. Ție de toate și pentru toate”, îți aduc azi, drept jertfă de mulțumire și bucurie *sufletele lor românești*, creștinii ungureni și bănățeni, cari se adapă la reperiunile Murășului, Crișurilor, Timișului și până la marginea pământului... Tisei; deplânsă odinioară de Luceafărul cântăreților nostri.

Din a ta permisiune spre pedeapsă și îndreptare ne am mestecat cu alte limbi și ne am despărțit neamul în cele patru direcții a vântului — până într'atâta, că unii cu greu ne mai recunoșteam.

Căiți și îndreptați la „plinirea vremii” apoi pe toți într-o „împreunare ne-ai chemat”: împreunare bisericească și împreunare politică; ambele naționali și ambele deocamdată *puțin neîntegrati*. Dar: „Și sfârșitul tuturor sa apropiat; deci fiți cu *întreaga înțelepciune*, și priveghiați întru rugăciuni” (I Petr. 4; 7)... „Zice cel ce mărturisește acestea: așa viu curând. Amin. Așa, vino Doamne Isuse” (apocalips 22; 20).

Dacă Roma nu s'a zidit într'un an, dacă latina ginte, regină într'ale lumii ginte mari, nu sa constituit decât treptat și cu nespuse greutate: „*tantae molis erat Romanam gentem condere*”, (Virg) firesc lucru era, că și noi românii, fiii ei mai mici svârliți departe la Dunăre și Carpați, ca sentinela la poarta dintre Resărit și Apus, să creștem și să ne înmulțim numai după lungi și strașnice lupte.

Biserica și neamul nostru în cursul istoriei sale *una a fost* totdeauna și pretutindenea, *în bine și în rău*.

Când a fost pământul nostru răpit de alții tot atunci străinul ne-a profanat și sufletul și cum îi scădea influența asupra altarelor, la fel îi slăbea stăpânirea lumească.

Spărtura sufletească o reparaază mai întâi frații noștri dela Sibiu în 1810. Lor le secundează preste două decenii credincioșii eparhiei Arad-Orade. Păstorirea națională a turmei cuvântătoare dintre Timiș și Dunăre întârzie ceva mai mult și din necuvioase pricini și azi încă, în parte, până la vremi mai bune, e sub toiag și sceptru impropriu.

Clerul și poporul ortodox român din cele patru unghiuri, azi serbează aniversarea centenară, a urcării pe tronul bisericii ortodoxe române ungurene, a primului episcop național a fericitului Nestor Ioanoviciu, fiu de grănicer și de boer mic, din Făgăraș. Memoria acestuia în vecii vecilor va fi binecuvântată de clerul și mireni noștri. Nu mai puțină recunoștință și admirațiune vom păstra și pentru toți acei bărbați, cari au lucrat și pățimit, pentru desrobirea Sionului Arădan-Orădan, de sub ierarhia străină.

Ziua praznicului de azi e tăcută de Domnul și de slugile lui bune, ca să ne bucurăm și veselim întrânsa.

Luptele date până în pânzele albe ale lui: Nestor Ioanoviciu biruitorul, Moisa Nicoară-Iorgoviciul ungurenilor, Samoil Vulcan, mecenatele culturii române și ale inimosului nostru compatriot Dimitrie Țichindeal, cremenca oțelului sârbesc, cum însuși îi complăcea a fi numit, luptele acestor figuri fenomenali, vor figura și împodobi deopotrivă paginile istoriei și dipticele altarelor noastre.

Plata lor și a altor soți, cunoscuți și necunoscuți, multă este la ceruri. Ei au fost instrumentele Domnului și profeții noștri; biruința a făcut-o cu brațele lor Domnul însuși. Noi de aici dela episcopia soră și vecină, cari pentru cuvioase cauze nu ne am întâmplat a fi de față la desfășurarea solemnității diecezii iubilante, vă scriem, că cu sufletul suntem între voi și facem ce faceți; plinind adecă cele ce ne învață apostolul neamurilor: „*Bucurați-vă cu cei ce se bucură*“ (Rom. 12; 15).

Eară de încheere și de învățătură, tuturor celor, cari ne iubesc și ne urăsc, le aducem aminte, de înțelepciunea lui Solomon;

„*Părinte purtarea ta de grijă ocârmuește toate*“ (6; 8).

Dacă mari și multiple pagube a pricinuit ortodoxiei românești alianța cu ierarhia privilegihistă a catolicilor ungurești, toate acelea le-a reparat cu vârf și îndesat comunismul nostru diplomatic ecleslastic cu sârbii, de cari cu timpul ne-am despărțit și mai apoi pe ceilalți i-am alungat și astfel neamul ni s'a unit, credința ni s'a curățit și întărit.

În ziua de azi când ortodoxia noastră provincială cântă doxologie bisericască și românească pe țarinele udade de Mureș și Crișul întreit, ortodoxia mare și tare a României mari, dominează creștinismul orientului.

Secundăm azi după 15 veacuri lui Nichita Remesianul, încreștinătorul Daco-românilor și auctorul veșnic grandiosului Te Deum al bisericeii apusene, întonând:

„*Te Deum laudamus, Te Deum confitemur*“... Toate dela tine și pentru tine; pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, pe carea „Dă ne-o Doamne“. Deapururea, cum ne ai dat Țară și cum ne ai scos robia Sionului din Babiloniele grecilor, slavilor și ungarilor.

Deo gratias.

Dr. Stefan Pop.

Vizitațiunea canonică.

Credincioșii noștri răzlețiți în Banatul sârbesc și-au avut, iarăși, zilele lor de mângâiere și de bucurie. Și s'au bucurat cu bucurie cu adevărat duhovnicească, împreună cu Arhipăstorul lor, care s'a pogorât, din nou, în mijlocul lor, pentruca să-i lumineze cu bucuria credinței străbune.

Cu ocaziunea vizitațiunei canonice din toamna anului trecut, deși Arhipăstorul ar fi dorit să-și cerceteze pe toți fiii săi răzlețiți, câteva comune bisericesti, din motive neatârătoare de P. S. Sa, au rămas nevizitate.

Indurerat era atunci Arhiereul, că nu a avut posibilitatea să-și cerceteze pe toți fii săi credincioși. Nu mai puțin îndurerați erau însă și credincioșii rămași necercetați, cari și ei ar fi dorit să-l vază pe Arhipăstorul în mijlocul lor, pentruca să-i asculte învățăturile mântuitoare de suflete și neam.

Dar cu atât mai mare a fost bucuria lor de acum, văzându-l pe bunul lor Arhipăstor pogorându-se între dânșii. Căci Arhiereul a alergat cu dragoste cu adevărat părintească la ei, pentruca să-i mângâie în durerea lor și ca să-i întărească în vrerea și dârjenia lor pentru neam și pentru lege.

P. S. Sa a plecat dela reședința Sa Miercuri, în 2 Octomvrie a. c., îndreptându-se spre orașul Panciova, de unde avea să-și înceapă oboseitoarea călătorie pentru vizitarea credincioșilor săi iubiți.

În suita P. S. Sale se aflau: protopresbiterul-consilier referent eparhial Romul G. Ancușa, secretarul Dimitrie Sgăverdia și diaconii episcopești: prof. Ioan David și Teodor Roșca. P. S. Sa mai era însoțit și de medicul său curant Dr. Constantin Popasu.

Călătoria până la Panciova, P. S. Sa și suita Sa a făcut-o parte cu trenul, parte cu automobilul, intrând în Iugoslavia pe la Jimbolia. Aici s'a făcut controlul din partea organelor polițienești și vamale române, iar din partea celor jugoslave la Chichinda-mare. Trebuie să menținem că atât organele române cât și cele jugoslave au arătat o deosebită preveniență, ceea ce numai spre cinste le poate servi.

Dela Chichinda-mare, nemai având legătură bună cu trenul, P. S. Sa și suita P. S. Sale și-au continuat drumul până la Panciova cu automobilul.

Se întunecase de-abinele, când am sosit la Panciova, căci erau deja trecute orele 7 seara (după ora Europei centrale). Cu toate că P. S. Sa a fost anunțat, că la Panciova sosește în cel mai strict incognito, totuși protopresbiterul tractual Ioan Murgu, încunjurat de deputatul sinodal Nicolae Șofariu și de preoții: Ștefan Sperchez (Petrovasela), Constantin Dimian (Petrovasela) Isidor Saberca (Panciova), Valeriu Perin (Glogoni), Victor Popoviciu (Satul-nou), a ținut să întâmpine pe Arhiepiscop și să-i ureze bun sosit în mijlocul credincioșilor cari cu atâta ardoare îl așteptau. Asemenea P. S. Sa a fost întâmpinat și de năclnicul (primpretorul) Gura Nadasky, care în numele autorităților administrative i-a urat bun sosit pe pământ jugoslav.

P. S. Sa este apoi condus în camera deja rezervată la hotel, unde mai târziu primește pe dl năclnic și apoi pe preoții de mai sus, întreținându-se cu dânsii foarte afabil și interesându-se mai de aproape de situația credincioșilor noștri din tractul protopresbiteral al Panciovei.

Arhiepiscopul, fiind obosit de lungă și obositoare călătorie, cina o ia sus în camera sa, iar noi cei din suita Sa, în sala restaurantului, unde suntem oaspeții părintelui protopop și ai preoților, cari au ținut să ne facă societate, pentru ca să ne simțim ca între frați. Nu zăbovim însă, nici noi, multă vreme, căci suntem și noi obosiți. Mai discutăm câteva puncte din programul zilei de mâine, apoi plecăm cu toți să ne plecăm capul spre odihnă.

În ziua de 3 Octombrie a. c. se face vizitațiunea canonică în comunele *Omolița și Doloave*.

Plecarea din Panciova se face după ora 10 a. m., după ce Prea Sfințitul a făcut mai înainte o vizită dlui năclnic G. Nadașky, care ține să-l însoțească pe P. S. Sa în toate comunele aparținătoare plășii sale.

P. S. Sa și suita Sa mai este însoțit de protopresbiterul tractual I. Murgu, deputatul sinodal Nicolae Șofariu și preotul Victor Popoviciu (Satul nou), cari de altfel, ne însoțesc în toate comunele de pe teritoriul protopresbiteratului Panciovei.

Cea dintâiu comună pe care o vizitează Arhiepiscopul este comuna Omolița.

Voilovița.

În drum spre Omolița, Prea Sfințitul se abate la Mănăstirea sârbească „Voilovița”, căci starețul acestei Mănăstiri, păr. ieromonah Ilarion își exprimase dorința de a putea saluta pe Arhiepiscopul bisericii surori între zidurile mănăstirii sale.

Păr. Stareț primește pe Arhiepiscopul nostru la intrarea în sf. Mănăstire, cu crucea în mână, pe care apoi o prezintă P. S. Sale spre sărutare. În dangătul clopotelor și întru cântarea troparului hramului, Prea Sfințitul nostru este condus în biserica Mănăstirii, unde se săvârșește o scurtă rugăciune de mulțumită, după care păr. Ilarion salută cu câteva cuvinte pe P. S. Sa. Impresionat de această neașteptată, dar sinceră primire, Arhiepiscopul îi răspunde mulțumindu-i pentru dragostea ce i-se arată și pe care o consideră că se arată bisericii surori ortodoxe române.

Din biserică, Prea Sfințitul este condus în salonul cel mare al Mănăstirii, unde păr. Stareț dă referințe privitoare la istoricul Mănăstirii și la situația ei spirituală și materială de astăzi. Cercetăm cu deamăruntul întreg interiorul Mănăstirii, ba chiar și aranjamentul economic, căci defectându-se o mașină, dl N. Șofariu s'a duș îndărăt la Panciova, ca să aducă alta.

Trecuseră de-abinele orele 11, când, în fine, sosește și dl Șofariu cu mașina mult așteptată. Norocul că până

la Omolița sunt numai 12 km. și așa în curând suntem aci, unde lumea aștepta deja cu nerăbdare.

Omolița.

Din depărtare se văd călăreții care așteaptă la hotar, în frunte cu consiliul comunal. Sosind Arhiepiscopul, notarul comunal Andreiu Dragicevic îi urează bun sosit, și-i prezintă pe membrii consiliului, cari cu capetele plecate primesc binecuvântarea arhiepiscopului.

Escortat de un frumos banderiu, Arhiepiscopul își face intrarea în comună între uralele poporului și în dangătul armonios al clopotelor dela toate bisericile.

În piața dinaintea bisericii sunt postați pompierii voluntari în frunte cu muzica lor, care salută cu un marș sosirea Arhiepiscopului.

În poarta bisericii așteaptă preotul locului Pavel Topală, asistat de preoții Victor Popoviciu (Satul nou) și Ilie Bojin (Uzdin) și de diaconul episcopesc prof. I. David, încunjurat de întreg poporul credincios din comună.

Arhiepiscopul coboară din trăsură, sărută sf. cruce și sf. evanghelie, apoi îmbracă mantia și luând în mână toiagul arhieresc împărtășește arhieresc sa binecuvântare poporului adunat.

Între acordurile troparului hramului, P. S. Sa este condus cu litia în sf. biserică, unde se săvârșește doxologia. Răspunsurile le dă corul plugarilor din localitate.

La sfârșitul rugăciunii de mulțumită, preotul Pavel Topală, încunjurat de ceilalți preoți iese afară din sf. altar și bineventează cu cuvinte frumoase pe Arhiepiscopul de mult așteptat, arătând situația religioasă, morală și materială a enoriașilor săi și făcând un mic istoric al bisericii noastre din această comună, zidită în anul 1915 cu ajutorul conlocuitorilor sârbi și nemți.

P. S. Sa îi răspunde mulțumind pentru dragostea ce i-se arată și dând expresiune bucuriei ce o simte văzând pe credincioșii săi că trăiesc în armonie și bună înțelegere cu conlocuitorii lor sârbi și nemți. Îi îndeamnă la supunere către M. Sa Regele Alexandru I. și către autoritățile Regatului Jugoslaviei, combate apoi cu deosebită măiestrie uneltirile sectarilor distrugători de credință și de neam și le pune credincioșilor la inimă să nu se lipsească de ss. taine ale bisericii noastre, îndeosebi de sf. taină a cununiei și cuminecăturii, ci să țină cu tărie la sfințenia învățaturii bisericii străbune care singură le poate asigura fericirea vremelnică și vecinică și ființa ca neam.

După aceasta P. S. Sa controlează cum sunt păstrate cele sfinte și odorele bisericesti, apoi este condus iarăși cu litia până la poarta bisericii.

De aici Arhiepiscopul se îndreaptă spre biserica sârbească, unde preotul Stefan Deakovic îl primește și bineventează în mijlocul credincioșilor adunați într'un număr foarte mare.

Și aici se săvârșește o scurtă rugăciune, după care preotul bineventează pe P. S. Sa, care îi răspunde mulțumind pentru dragostea ce i-se arată și pentru iubirea și bunăînțelegere ce domnește între credincioșii sârbi și românii, punându-le la inimă ca în iubire frățească să-și împodobească sufletele cu învățăturile bisericii ortodoxe.

Arhiepiscopul a mers apoi la casa preotului nostru, unde s'au prezentat înaintea P. S. Sale preoții sârbi: Stefan Deakovic și Stefan Pantelic, apoi preotul român. Stefan Hoffmann. Tot aici P. S. Sa a adunat în jurul său pe membrii comitetului și ai epitropiei parohiale, dela cari s'a interesat mai de aproape despre situația comunei bisericesti și despre trebuințele credincioșilor ei.

S'a făcut apoi revizia oficiului parohial, după care a urmat masa, servită cu mult gust de către doamna preoteasă. La masă s'a rostit și toasturi. A impresionat foarte mult pe P. S. Sa toastul diui nacelnic și cel al părintelui St. Pantelic, care și-a încheiat cuvântarea cu un „Mlogo ljeto“ (La mulți ani), cântat cu multă dibacie pe melodie bisericească cu acompaniarea preotesei sale și a celorlalți sârbi prezenți la masă.

Ridicându-se masa, Arhiereul se mai întreține cu cei prezenți, iese apoi afară în curte, unde ca un bun părinte împarte cuvinte de mângâiere și îmbărbătare între credincioșii adunați.

Pentru ora 3 p. m. era fixată plecarea. S'a făcut însă ora 3^{1/2}, când s'au luat dispozițiile de plecare, căci și Arhipăstor și popor se simțeau fericiți unul de vederea altuia. Dela despărțirea ierarhică, este prima vizitațiune canonică a Arhipăstorului în această comună bisericească. În sfârșit Arhipăstorul trebuie să plece, căci mai sunt și alți credincioși cari doresc să-l aibe în mijlocul lor. Între aclamările însușite ale poporului și între accorderile fanfarei pompierilor și bubuiturilor treascurilor, P. S. Sa și suita Sa părăsește această mică comună bisericească și se îndreaptă spre frunțașă comună Doloave.

(Urmează)

Cuvântul d-lui profesor Nicolae Iorga.

O anumită concepție îmi făurisem odată — nu tocmai de mult — despre oameni și legătura lor cu biserica: că biserica este numai a preoților și a oamenilor de rând, mai ales a săracilor. Alți oameni nu prea văzusem eu în biserica în care ca școlar mergeam doi câte doi, dea valma și români și nemți și unguri, căci pe atunci nu înțelegeam criteriul confesional. Preotul în altar, la strană învățătorul cu copiii de școală alături de el și, ici-colo, răzleț câte un creștin alcătuia toată populația bisericii. La zile mari era lume multă — multă ca și astăzi, ca întotdeauna. Nu știu cum se făcea însă, că deși mai erau și alți intelectuali în comună, aceia nu veniau la slujbe. Ba totuș veniau: la ziua împăratului!

În bisericile dela orașe acelaș lucru. Rareori ți-e dat să vezi câte-un profesor — spre pildă —; advocații, medicii sunt categorii de intelectuali cari n'au nimic comun cu biserica; niciodată nu vin la biserică. Și din ce pricină nu vin oamenii cu școli la biserică atunci când biserica este *a tuturor*? Se sfiesc de ea, n'au timpul convenit sau din ce pricină destul și bine, intelectuali nu prea vin la biserică și astfel fiind *servesc cel mai detestabil exemplu oamenilor de rând!*

Când aceasta este adevărata stare a lucrurilor, cuvântul celui dintâiu dascăl al țării — cuvântul d-lui profesor Nicolae Iorga — care îndemnând studențimea la carte, o îndeamnă totodată să cerceteze *sfințele biserici* — apare ca o

revelație de sus. Cuvânt de aspră dar părintească muștrare pentru studenți, pentru intelectualii noștri protestantizați este biciu de foc.

Marele dascăl, cunosătorul nesmintit al trecutului nostru bun și rău a aflat, cu siguranță, mai multă religiozitate la străbunii noștri, decât la noi; mai multă dragoste de biserică, mai mult spirit de jertfă. A cunoscut că în fruntea sprijinitorilor de biserică, ctitorii dintâi ai acestora au fost însiși Domnii Țărilor române!... De ce ne-am rușina dar noi de biserică; de ce o ocolim cu știință și voință când exemplele trecutului sunt așa de strălucitoare în contrastul lor nobil față de noi?

Pentru că intelectualii noștri nu cercetează bisericile; pentru că pe aceștia Duminicile și în zilele de sărbători îi vezi făcând orice, numai frecventând biserica nu îi poți vedea. Deaceia îndemnul rectorului dela Universitatea din București, nu poate fi trecut cu vederea. Este glasul vremurilor pe cari le trăim. Punând odată pentru totdeauna la punct toate svârcolirile cărăturilor potrivnici Bisericii și învățăturilor ei, el apelează la simțul creștinesc al tinerimii intelectuale invitându-o să și-l cultive în biserici și în viață să-l aplice, ajutând pe aproapele.

Un intelectual mai mult decât omul de rând, înțelege cuvintele de iubire caldă ce transpiră din Evangheliile vecinice ale Domnului. Ascultându-le astăzi și mâne aplicându-le — în viața lui particulară sau în cariera ce va ocupa în stat — acesta va fi un prea fositor element societății și un exemplar de elită în viața bisericii!

Problema „Moralei“ în învățământul secundar.

De: C. Rudnean

Am arătat în rândul trecut cum s'a dezvoltat morala elenică, ea a fost numai a unor indivizi cari au înțeles-o și au putut să se conformeze cerințelor ei. Morala elenică a căzut în declin, multe cauze au contribuit la decăderea ei. A apărut *Morala creștină*, sau *religioasă*, ea a fost interpretată și va fi încă, foarte mulți greșesc când vorbesc despre ea, înțelegându-o numai la suprafață, negându-i adeseori profunzimea ideilor.

Doctrina creștină nu-i o creație a filosofilor, ea e puterea credinței și a entuziasmului. Mântuitorul Iisus Christos n'a făcut altceva decât a realizat spusele profeților într'un senz spiritual și suprapământesc.

Concepția împărăției lui Dumnezeu purcede în chip vădit dintr-o concepție despre Dumnezeu. Iisus e Fiul lui Dumnezeu. Iisus e ființa cea mai blândă din lume, nu s'a arătat rău față de nimeni și cu toată dreptatea a fost numit „blajinul din Nazareth“.

Pe aceia pe cari Iisus i-a arătat așa după cum sunt — sunt *fariseii* — contra acestora s'a ridicat spunând: „Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici, vă asemănați mormânturilor celor văruite, care din afară se arată frumoase, iar din lăuntru sunt pline de oasele morților și de toată necurătenia“.

Oricât ar crede cineva că numai prin formele esterne ale religiei poate fi moral, se înșală, pentru că *simțirea sufletului* exprimă adevărata stare a creștinului.

Creștinismul e caracterizat printr'un spiritualism adânc — spiritualitatea vieții creștine nu-i abstractă, nici negativă, e concretă și vie, viața creștină este prin urmare o *viață fericită*, când iubești toate bunurile vieții, cari-ți sunt date din belșug de bunul Dumnezeu.

Dragostea, pocăința, speranța, acestea formează miezul moralei creștine.

Noi credem în valoarea tradiției creștine, care din veac în veac se manifestă tot mai glorios prin *Evanghelia lui Christos*. Ea organizează viața, prepară și elaborează sintezele mari ale teologiei...

Creștinismul și morala care se desprinde din creștinism, a adus cu sine *Adevărul — Adevărul faptelor reale*. Creștinismul e o realitate a vieții sfinte.

Profundul gânditor creștin *Laberthoumière* spune că „idealismului grec și altor filosofii creștinismul le opune un *realism dinamic*“...

Evanghelia răspunde la o seamă de întrebări profunde, despre viață și lume, creație etc.

Evanghelia conține faptele și viața Mântuitorului Iisus Christos, în Ea e pe deplin evidențiat Iisus Christos și faptele sevârșite de El. Din Evanghelie putem scoate în întregime *morala creștină*.

Lumea în goana ei după senzații a născocit *morala modernă sau științifică*. Ea corespunde foarte puțin cerințelor noastre, e foarte puțin accesibilă vieții noastre interioare. Ea s'a născut în secolul al XVI—XVIII-lea cu Copernic, Galileu, Kepler, Descartes, Newton, s'a desăvârșit în secolul XIX-lea. Știința are de obiect cunoașterea naturii. Știința modernă cercetează natura în ea însăși și pentru ea, *morala științifică* se bazează pe fapte, urmarea naturii.

Știința cuprinde într'alte și studiul ființelor vii *biologia*, prin urmare îmbrățișează manifestă-

rile fizice și manifestările morale — morala în cazul acesta nu-i decât o ramură a vieții naturale.

Morala științifică, nu ne poate împăca, pentru că manifestările sufletești sunt complect anihilate, condițiile vieții morale sunt determinate de factorii psihici, ori azi sufletul însuși e complect zdrobit.

Emil Boutroux ată ce ne spune: „Morala darviniană (naturalistă) cu întreg sistemul naturalist satisface în întregime condițiunile științei, dar *distruge morala*. La prima vedere ai fi ispitit de ideea de a alcătui o morală științifică, dar morala și știința sunt orientate în sens invers. Știința studiază *ceceace este*, morala *ceceace trebuie să fie*, *ceceace e convenabil*, *ceceace e convingător*. E cu neputință să pui una în locul celeilalte“...

Observația lui E. Boutroux e foarte justă și de aceea morala științifică n'a putut intra în învățământ, totuși în Franța, a figurat în programe, până când o direcție spiritualistă n'a intervenit pentru ca să fie pentru totdeauna înlăturată și să nu mai figureze în programele școlilor secundare.

(Urmează).

Din păcatele noastre.

De: D. Anuțoiu cand. de preot.

Trăim zile grele! Spiritul materialist al vremii a infectat societatea cu toate clasele sale. Lumea veacului nostru e sclava imoralității, a întunecării și a necredinței. Neprihănirea de odinioară ca și dragostea poporului nostru pentru biserică au scăzut enorm. Pretutindeni astăzi bântue ca un fatum, ca o prevestire a unor vremuri și mai rele, nepăsarea, fărădelegea, indiferentismul, sectarismul, laxitatea morală, bestialitatea și tot ce poate fi mai dejositor. În locul idealului creștin de odinioară încearcă azi să-și croiască temelie bolșevism-socialismul, materialismul ca și senzualismul. Le vedem pe toate acestea petrecându-se sub ochii noștri orbiți, le trăim și nu le isgonim cu toate că armele sunt în mâinile noastre. Sufletul lumii de astăzi, parcă e prins de puteri vrăjmașe. Destrăbălarea merge așa de departe, încât vezi azi atâtea lepădări de lege, de tradiție, de preot, de limbă. Bisericile sunt aproape goale și mai ales la noi. Credința poporului nostru a slăbit enorm de mult și răutatea ca și neîncrederea cu care e privit preotul e destul de regretabilă.

Sectarismul a prins adânci rădăcini și moștenirile noastre păstrate până acum cu atâta gelozie au început a fi dărîmate și secătuite, iar sufletul omorît. Conștiința noastră ortodoxă ne

e acaparată, ne e răpită cu un cuvânt ori otrăvită de duhul vremii, care caută să ne înăbușe moralitatea și credința.

Cauza?! Noi! căci nu știm decât să plângem. Da, e adevărat că și lacrimile își au rostul lor; dar una trebuie s'o știm căci cu plânsul nu se 'nvie morții. Preotul nu-i un cerșetor ci el trebuie să fie după cuvintele Mântuitorului „lumina lumii și sarea pământului.“ Trebuie deci o primenire, o refacere a masselor și aceasta nu o vom putea face dacă nu vom începe cu noi. Biserica și deci preotul este puterea de vitalitate a poporului și deci sufletul aceluia popor. Cineva dă un exemplu aproape de înțelegerea noastră: Cutreerând printr'un codru oarecare rar vom găsi copaci întreg sănătoși. Vom întâlni putregaiuri, uscături, cărora nu le mai trebuie decât lovitura din urmă a viforului năprasnic pentru a-l doborî la pământ. Deci înainte de-a veni viforul să le isbească, au fost deja uscate, putrede, — s'au ucis singure. Să ne gândim la istoria decăderii poporului roman. Întăiu s'au stricat inșiși prin slăbiciunile și păcatele lor și numai așa au putut fi nimicite de popoarele năvălitoare. Așa stare aproape c'a ajuns evlavie noastră. Fără să deschidem mai bine ochii minții noastre, zi cu zi, clipă cu clipă ne săpăm prin nepăsarea noastră groapa și desigur nu le va fi greu omorătorilor conștiinței noastre să ne biruiască.

P. S. Sa Episcopul nostru diecezan, cu ocazia închiderii unui examen ne spunea: Dragilor mei, înzadar veți acumula în mintea voastră multe cunoștinți și învățături; căci de veți fi lipsiți de moralitate, nimic nu veți câștiga. Și cât de bine se potrivesc aceste arhieresti cuvinte astăzi și întotdeauna. Nu în teologicele dispute ori în mecanismul în pasajii din Scriptură trebuie să ne fie lauda chemaților Domnului și nici nu doar mărginirea în săvârșirea sfintelor slujbe ori în rostirea pe de rost a unei predici copiată de aiurea, ci păstorul sufletește trebuie a fi întâi de toate om moral. Cu deosebire el trebuie a scorbî cât mai în grabă și cu cât mai multă iscusință în mijlocul poporului sărac și întunecat pentru a-l hrăni sufletește. Un vechiu pedagog zice: „Luminați spritele oamenilor și-i veți face mai buni.“ Trebuie să dăm poporului o nouă creștere și să-i făurim un suflet nou pentru a-l face capabil de schimbarea unei conștiințe cu adevărat ortodoxe și deci românești. Fără o conștiință creștină ortodoxă nu se poate duce lupta, nu vom avea nici o putere ca îndrumători, iar biserica nu va putea fi în rolul ei de adevărată inițitoare a vieții creștine și de sfîntitoare a acestei vieți. Ea nu va putea să aibă puterea, ca și autoritatea necesară, dacă nu

se va rezima pe devotamentul credincioșilor și deci nepuțând fi stăpânitoarea conștiinței lor, nu o va putea face unealta scopului divin. Să ne oprim o leacă și să aruncăm privirile asupra vrășmașilor Bisericii noastre. Ce altceva face sectantul, socialistul, ateul ca și materialistul, decât se străduiește din toate ale sale puteri pentru a ne cuceri conștiința ortodoxă națională și deci a ne diviza, pentru ca mai târziu să ne stăpânească. Divide et impera! Rezultatele la cari se ajung sunt din cele mai îngrozitoare. Inima mi-se strânge și sufletul mi-se umple de desnădejde la gândul că credința poporului nostru — a noastră — este exploataată'n chip așa de mârșav pentru scopuri mârșave; zic scopuri mârșave și cred că nu-i altfel. Să gândim câtva la mrejele ce le-a întins baptismul la noi în țară, cu ce mijloace face prozelitism și mai ales care este scopul acestor rătăciți. Congresul lor anunțat la Arad în luna trecută și care nu s'a ținut ce bine putea să ne aducă? Ce atitudine am luat noi? O știm cu toții. În teorie a fost din cea mai salutară, dar în faptă câți s'au anunțat ca participanți? Ii putem spune. Și aceasta pentru ce? Pentru că nu-i elan, nu-i entuziasmul necesar. Starea de „dolce farniente“ în care ne place să ne legănăm apoi luptele sterpe dintre noi, ne convin mai bine și ne împiedică de a înțelege vitregia vremii cu pericolul ce ne amenință.

Am vorbit de formarea unei conștiințe ortodoxe, dar cu adevărat ortodoxe. Se poate face. Nu-i prea greu pentru că poporul nostru e inteligibil din fire, e aplecat spre evlavie și ce e mai mult e foarte conservator în cele sfinte. Nu va trebui deci, decât scormonit o leacă terenul și desigur că roada va fi mai multă decât așteptările. Dar lumea noastră dela sate ca și partea mare dela orașe nu merge la biserică și apoi puținii cari merg nu știu de ce merg. Așa am apucat din bătrâni, va fi răspunsul, dacă vom întreba pe unul ca acesta. Apoi majoritatea nu înțelege ritualul. Și deaci desinteresul. De aci revine datorința primordială a noastră de a transpune în sufletele credincioșilor evanghelia și cu singuranță încetul cu încetul vom putea recolta dela dânsii entuziasm pentru biserică, căci altfel și cu mai multă râvnă va veni creștinul la sfânta Liturgie atunci când o înțelege. Și cred eu, deabia levit către sfântul altar, că nu va fi mulțumire mai mare, mai creștinească pentru un preot ca atunci, când își va vedea enoriașii parohienii plini de entuziasm, renăscuți cu un cuvânt, prin duhul evangheliei. Dar pentru aceasta ne trebuie neapărat râvnă, autoentuziasm și dragoste, căci: toate se topecs ca ceara la para focului,

după vorba psalmistului. Să mergem însă înainte noi regulat la biserică unde să săvârșim cu evlavie ritualul. Să ne desbărăm întâi de păcatele noastre și numai după aceea să încercăm a readuce de pe cărările străine oile pierdute. Trebuie apoi a merge întâi noi și a deschide Evanghelia uitată într'un raft plină de colb, aruncată la vechituri, trebuie a o pătrunde și a-i sorbi duhul ei. Așa înarmați spiritualmente, trebuie a porni spre conștiința fiecărui păstorit să trezim această conștiință și întărind-o prin cuvântul evanghelic, s'o sfințim prin harul tainelor sfinte. Prin predica din înălțimea amvonului trebuie să-i sugerăm creștinului cât mai des idei de milostenie — fiind noi înșiși milostivi — luând exemple din viața sa și astfel ogorul ortodox va fi populat cât mai mult cu valori morale de conștiință creștină.

Rezultatele străduințelor noastre vor fi și mai mulțumitoare dacă am încerca să facem o evanghelizare de formare a conștiinței ortodoxe, începând prin educația religioasă a copilului. Dar despre aceasta au vorbit alții mai chemați.

Și după modestele mele rânduri fără vreo oarecare pretenție închei cu cuvintele lui Vlahuță. „Strângeți-vă la olaltă toți cei ce simțiți în voi dorul și setea sfântă de adevăr, umpleți-vă sufletele voastre cu cea mai adâncă evlavie pentru trecutul neamului și mai ales al Bisericii noastre strămoșești — plămădită cu sângele atâtor martiri, — încălziți-vă de cea mai entuziastă iubire pentru ea și faceți ca fiecare gând, fiecare pas al vostru să fie pentru binele și înălțarea ei.“

Programul festivităților jubilară dela Arad este următorul:

Sâmbătă în 26 Octomvrie 1929:

I. În catedrala episcopiei: La oara 8 $\frac{1}{2}$ a. m. sf. Liturgie la care pontifică P. S. Sa Episcopul Grigorie; la 10 ore a. m. doxologie de mulțumită și parastas pentru răposații episcopi de odinioară ai Aradului, cu predică; seria episcopilor este următoarea: Isaia Diacovici, Ioanichie Martinovici, Sofronie Ravanicianin, Vichentie Ioanovici, Isaia Antonovici, Pavel Nenadovici, Sinesie Jivanovici, Pahomie Cnezevici, Petru Petrovici, Pavel Avacumovici, Iosif Putnic de Pacraț, Nestor Ioanoviciu, Gherasim Rațiu, Procopiu Ivacicovici, Miron Romanul, Ioan Mețianu, Iosif Goldiș și Ioan I. Papp.

II. La Arad-Gai (locul de înmormântare al episcopilor Arădani): după săvârșirea sfintei Liturgii, la orele 9 $\frac{1}{2}$ a. m. doxologie și parastas, cu asistența unei delegații de membrii ai adunării eparhiale și cu vorbirea ocazională a unuia din delegați.

III. La palatul cultural. La orele 12 ședința festivă a adunării eparhiale cu:

1. Cuvântarea festivă de deschidere, din partea P. S. Sale a Episcopului Grigorie;
2. Salutul din partea delegaților bisericești civili și militari;
3. Disertație comemorativă despre episcopul Nestor Ioanovici, de membrul adunării eparhiale Dr. Gheorghe Ciuhandu;
4. Moțiunea de comemorare, prezentată de membrul adunării eparhiale Vasile Goldiș;
5. Încheierea ședinței festive.

La orele 5 p. m. tot la palatul cultural, societatea „Armonia“ dă un concert religios; în cadrul programului I. P. C. Sa Arhimandritul Hodoș-Bodrogului Policarp Morușca ține o conferință religioasă.

ȘTIRI

„Asociația Culturală Bănățană“ a ținut ieri o șezătoare literară în orașul nostru. Programul variat al șezătorii este compus din puncte executate de scriitorii și poeții Banatului. Bucățile corale s'au cântat de Corul Catedral din Loc.

Preoțimea ortodoxă întrunită la București din incidentul congresului „Asociației generale a Clerului ortodox“ a întocmit o moțiune — protest împotriva desființării ministeriului de Culte — desființare preconizată în legea pentru reorganizarea ministerelor.

Guvernul francez a căzut. Guvernul d-lui Aristide Briand în prima ședință de după vacanța a căzut. Căderea acestui guvern s'ar datorii politicii sale externe, pe care n'au aplacidat-o chiar mare parte din majoritari; căci punând chestiunea increderii, moțiunea a fost respinsă cu 288, contra 277 voturi.

BIBLIOGRAFIE

Pastorația individuală și colectivă de Dr. Grigorie Gh. Comșa, episcopul Aradului. Nr. 1 din „Biblioteca Preotului ortodox“. Tiparul Tipografiei Diecezane din Arad. Biblioteca „Creștinului ortodox“ editată din inițiativa și sub supravegherea directă a P. Sf. Episcop Grigorie a ajuns numărul 64. Acum P. Sf. Sa a găsit timpul potrivit să înceapă editarea unei alte serii de broșuri foarte folositoare vieții noastre bisericești, prin care să vină în ajutor preoților în activitatea lor pastorală. Inceputul îl face prin publicarea broșurii prezente. Plecând dela cazurile numeroase de pastorație colectivă și individuală din Noul Test. P. Sf. Sa ne dă metode de pastorație individuală pentru timpul actual, inzistând mai ales asupra rolului pastorației individuale la administrarea tainei Sfintei Mărturisiri. Broșura va fi de real folos tuturor preoților, dar în deosebi celor cari de multă vreme au părăsit băncile școlii.

Prețul: 15 Lei și se poate comanda dela **Librăria diecezană** din Arad precum și dela alte biblioteci eparhiale din țară.

Casa diecezană Nr. 169 din strada General Trapşa, care a fost închiriată „Severinenei“ se dă în chirie începând cu 1 Novembre 1929.

Ofertele închise și sigilate sunt a se înainta Consiliului ort. rom. al eparhiei Caransebeşului în Caransebeş până inclusive 29 Octombrie 1929.

Consiliul eparhial și-a rezervat dreptul de a decide liber asupra ofertelor ce vor intra, eventual a nu accepta nici una din acele oferte.

CONCURSE.

Pe baza ordinului Venerabilului Consistoriu diecezan ddo. 12 Iulie a. c. No. 3016 B. ex 1929 se descrie din nou concurs cu termen de treizeci de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ pentru ocuparea postului de paroh dela parohia vacantă de clasa III-a din comuna Jamul-mic, Protopresbiteratul Vârșetului.

Emolumente:

1. Una sesiune parohială după care alesul preot va suporta toate dările publice.

2. Locuința în easa parohială.

3. Stola uzitată.

Concurenții cu calificarea în regulă sunt poștiți a-și înainta petițiile de concurs conform dispozițiilor Regulamentului pentru parohii Prea Onoratului oficiu Protopresbiterat din Vârșet (Vrsac).

Recurenții sunt poștiți a se prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare cu prealabila învoire a P. O. D. protopresbiter tractual în sfânta biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare, tipic și oratorie bisericască, dar nici decum în ziua alegerii.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine, *Traian Oprea* protopresbiter.

Nr. 4124 B. ex 1928

Acest concurs se publică cu aceea, că — în baza alineatului ultim din § 29 din Regulamentul pentru parohii și pe baza decisului ddo. 3 Martie 1914 și respective 12 Aprilie 1914 Nr. 1553 B. ex 1914, ridicat la valoare de concluz sinodal cu concluzul No. protoc. 13 ex. 1914 se enunță obligamentul credincioșilor de a presta și birul parohial, care este o parte legală a dotațiunii preotești.

2-3

Consistoriul diecezan.

*
**

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Consiliu eparhial ddo. 24 Octombrie 1928 Nr. 3795 B ex 1928 se publică din nou concurs cu termen de 30 de zile socotit dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ pentru ocuparea postului de paroh la parohia de cl. I. din Logoj rămasă vacantă în urma răposării parohului Iosif Tempea, pe lângă următoarele

Emolumente:

1. Sesiunea parohială constătătoare din 32 jugăre.

2. Stola și birul uzitat.

3. Onorar de 1500 Lei din casa bisericii pentru 15 cuvântări.

De locuință va avea să îngrijească alesul paroh având a plăti dările după sesiunea parohială.

Recursele, provăzute cu documentele prescise sunt a se înainta oficiului protopresbiterat ortodox român al Logojului.

Recurenții sunt poștiți a se prezenta, cu prealabila încuviințare a oficiului protopopesc, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și în serviciul bisericesc în sfânta biserică din Logoj în vre-o Duminică sau sărbătoare, dar nicidecum în ziua de alegere.

Dat din ședința Consiliului parohial ținută la 21 Novembrie 1928.

Dr. Aurel Mihaiescu

vicepreședinte.

3-3

Petru Laițiu

notar

În conțelegere cu mine: *Dr. Aurel Mihaiescu* adm. protopresbiterat

Publicațiune de licitație.

Conform decisului Venerabilului Consiliu eparhial ddo. 30 Mai a. c. Nr. 2772 E ex 1929 consiliul parohial al comunei bisericesti ort. rom. din Domașnia dă în chirie casa bisericii Nr. 8 „Hotel Dacia“ începând cu ziua de 1 Mai 1930 pe timp de cinci (5) ani.

Ofertele închise și sigilate sunt a se înainta oficiului parohial ort. rom. din Domașnia până în 5 Noemvrie 1929, având a se alătura la ofertă în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile (libele de depunere) un vadiu de 10% după suma oferită pe un an, care sumă se va computa în rata ultimă.

Consiliul parohial își rezervă dreptul a decide liber asupra ofertelor ce vor intra fără considerare la suma oferită, eventual a nu accepta nici una din ofertele intrate. Comuna bisericască nu rebonifică concurenților nici diurne, nici spese de călătorie și nici altfel de spese.

Chiria, oferită e a se solvi în patru rate trei lunare anticipative, având chiriașul a se îngriji de repararea și de bunăstarea edificiului, fără a avea dreptul la despăgubiri pentru eventualele reparări sau adaptări.

Se observă că contractul de închiriere ce se va încheia, pentru chiriaș este valabil îndată după semnare, iar pentru comuna bisericască, numai după aprobarea din partea Venerabilului Consiliu eparhial.

Domașnea, la 25 August 1929.

Consiliul parohial.

Licitație minuendă.

Pe baza devizului de spese aprobat de Venerabilul Consiliu eparhial ddo. 8 Mai a. c. Nr. 830 B ex 1829 și pe baza hotărârilor consiliului și adunării parohiale ținute în 28 Iulie și 4 August a. c. pentru demolarea bisericii vechi ort. rom. din Șipet, tractul Buziaș, se publică licitațiune minuendă în „Foaia Diecezană“ pe ziua de 3 Novembrie 1929 după amiaz la orele 3 în localul școalei confesionale ort. române din Șipet.

Prețul de strigare este 27.000 Lei.

Celelalte condițiuni se pot vedea zilnic în biroul oficiului parohial.

Comuna bisericască nu rebonifică concurenților nici diurne, nici spese de călătorie și nici altfel de spese și și-a rezervat dreptul să dea lucrările aceluia întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Șipet din ședința consiliului parohial ținută la 15 Septemvrie 1929.

3-3

Nicolae Stoia m. p.

președinte.

Nicolae Zâmcea m. p.

notar.